

insan

İnşaat Sanayii

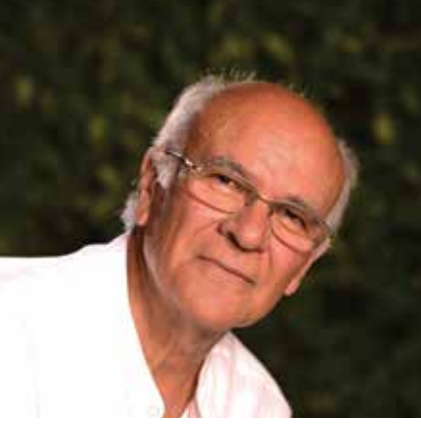
YÜZKIRKBEŞ

EYLÜL - EKİM 2014

TÜRKİYE İNŞAAT SANAYİCİLERİ İŞVEREN SENDİKASI

İNTEŞ

DOSYA İNŞAATA HAYAT VEREN ÇİZGİ: MİMARİ

Doğan HASOL
Mimar

Mimarlık **Uygarlığın** **Göstergesi İse...**

Tarihsel ve kültürel birikimleri ve özgün kimlikleriyle bize miras kalan şehirlerimizi ne yazık ki koruyamadık.

Mimarlık bir ülkenin uygarlık düzeyinin göstergesidir... Fransız Mimarlık yasası buna yakın bir tanımlamayla başlar: Yasanın birinci maddesi, "Mimarlık kültürün bir dışavurumudur." der. Öte yandan, Fransa'nın olduğu gibi, gelişmiş pek çok ülkenin mimarlık yasaları ya da resmen kabul edilmiş mimarlık politikaları vardır. Biz şu anda bunların çok uzağındayız.

Tarihsel ve kültürel birikimleri ve özgün kimlikleriyle bize miras kalan şehirlerimizi ne yazık ki koruyamadık. 1950'lerden bu yana yoğun bir şekilde süren

iç göç, başıboş yerleşmeleri ve yapılaşmaları getirdi. Buna karşı alınabilecek önlem "planlama" olabilirdi. Planlamanın ülke, bölge ve şehirler çapında yapılması, göçün bilimsel, akılcı önlemlerle düzenlenmesi gerekirdi. Ne yazık ki o konuda başarılı olamadık.

Nüfus patlaması özellikle büyük şehirlerimizi çözümü güç sorunlarla karşı karşıya getirdi. Şehirlerimiz, gecekondular ve kaçak yapılaşma furyasıyla gelişigüzel büyüdüler. Siyasetçiler, planlama yolunda gerekli adımları atmadıkları gibi, oy deposu

Türkiye nüfusunun yüzde 18,4'ünü toplayan İstanbul dev gibi sorunlarıyla, yaşanabilir bir şehir olmaktan uzaklaşıyor. Bu hormonlu büyüme sürdürülebilir değildir.

olarak gördükleri gecekondu kesimini yüreklendirmekten geri kalmadılar. Bu, kentsel dönüşümün birinci evresiydi. Başlangıcı masum olarak görülebilecek gecekonduların 1980'den sonra, yine siyasal ödünlerle dört, beş katlı apartmanlara dönüşme süreci başladı. Bu gelişme, dönüşümün ikinci evresi oldu. Gelişmeler karşısında toplumumuz "çarpık kentleşme"den yakınmakla yetindi. Yüzde 70-75'i kaçak yapılardan oluşan çarpıklığın sorumluluğunu mimarların üzerine yıkmak da seçilen en kolay yoldu.

Bu arada, doğal, tarihsel, kültürel değerlerini ve özgün kimliklerini büyük ölçüde yitiren şehirlerimiz bugün daha hızlı bir dönüşüm içinde. Bu kez yaşanan, yakın tarihimizdeki kentsel dönüşümlerin üçüncü sürecidir. Dönüşüm, bir

yandan eskinin biriktirdiği çarpık yapıları ortadan kaldırma amaçlı olarak ele alınırken, bir yandan da kent toprağının değer artışını vahşi ranta dönüştürme yolunda yoğun ve yüksek yapılaşmayla ilerliyor. Gelişmelere hâkim olması gereken plan düzeni ve disiplini yine yok. Biliyoruz ki plan, geleceği ve hedefleri belirlemek için hazırlanan en önemli stratejik belgedir; vizyon ve bilimsel yöntemle hazırlanır. Buna karşılık, bugün bölge planı, şehir planı yine göz ardı edilmekte. Bütüncül planlama yerine plan değişiklikleri ve noktasal kararlar, ayrıcalıklı imar durumları ve kayırmacı emsal uyarlamalarıyla çoğu kez yoğun ve yüksek yapılaşma söz konusu. Tıpkı birçok AVM'leşme ve gökdelenleşmede olduğu gibi...

Sanayi Çağının yerini Bilişim Çağı aldığı halde başta İstanbul olmak

Sorabilirsiniz:
“Ülkede iyi
mimarlık örnekleri
yok mu?” Elbette
var, ama onlar da
bu kargaşa içinde
kaybolup gidiyor.

üzere belli merkezlere doğru kentleşme hala yoğun biçimde sürüyor. Kentleşmeyi hiç değilse yavaşlatacak adımlar atılmazken, büyük şehirlerde nüfusu daha da artıracak türden yatırımlara yöneliniyor. Bu konuda en çarpıcı örnek İstanbul'dur. Bir “azman şehir” haline gelen İstanbul'un 2014 nüfusu 15 milyona çok yaklaştı ve 130 ülkenin nüfusunu geride bıraktı. Daha ne kadar, nereye kadar artacak? Türkiye nüfusunun yüzde 18,4'ünü toplayan İstanbul dev gibi sorunlarıyla, yaşanabilir bir şehir olmaktan uzaklaşıyor. Bu hormonlu büyüme sürdürülebilir değildir.

2009 yılında onaylanan, sonra nedense bir kenara itilen 1:100.000'lik Çevre Düzeni Planı İstanbul'un 2023 nüfusunu 16 milyon olarak öngörmüştü. O

rakama şimdiden yaklaşıldığı halde o planda olmayan büyük nüfusu yeni yerleşmeler tasarlanıyor. Bir yandan şehrin, ormanları ve su havzalarını yok edecek şekilde kuzeye yayılması teşvik ediliyor. Bütün bunlar şehirciliğin öncelikli sorunları... Gelelim mimarlık sorunlarına... Günün resmi anlayışı, mimarlığı bazı kalıplara sokma ve -olabilirmiş gibi- Selçuklu-Osmanlı özentili yeni bir üslup yaratma peşinde. Kamu kesiminin son dönemde yaptığı yapılar bu eğilimi ortaya koyuyor. O tarzın denendiği kamu yapıları ve konutlar son derece başarısız. Sanatların anası olarak kabul edilen mimarlık, öteki sanat dallarında da olduğu gibi, taklitten, kopyadan uzak kalmak ve yeni, özgün eserler yaratmak zorundadır. Bu bakımdan, mimarlardan eski örnekleri tekrarlayarak eserler

vermelerini beklemek, işin özüne aykırıdır. Tarihte zaman zaman bu anlamda yapılmış olan denemeler başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Mimarın, çağdaş olanaklarla çağdaş gereksinmelere cevap verecek ve geleceğe miras olarak bırakılabilecek türden eserler üretmesi gerekir.

Özetlersek, ne yazık ki meslek odalarının ve meslek derneklerinin yoğun çabalarına karşın ülkemizde iyi mimarlık için gerekli ortam ve prosedür bir türlü yaratılmadı. Ülkeyi yönetenler 1980'den bu yana, önce İmar ve İskân Bakanlığı'nın kapatılması, sonra da Bayındırlık Bakanlığı'nın eritilmesinin ardından iyi mimarlık için gerekli koşulları yaratmaktan ve mimarlığa, "ülke kültürünün en açık göstergesi olan sanat" şeklinde bakmaktan uzak kaldılar.

Özetlersek;

- Vizyon ve hedeflere yönelik bölgesel ve kentsel strateji ve planlama yok. Var olan planlar da uygulanmıyor.
  - Kentsel tasarım anlayışı sıfır...
  - Doğal ve tarihsel çevrelerin ve mimari değerlerin korunması zayıf...
  - Ülkenin mimarlık konusunda ne bir yasası, ne de tutarlı resmi politikası var.
  - Kamunun proje yaptırma düzeni perişan...
  - Kamu kesimi, mimarlıkta bugünü ve geleceği unutmuş yalnızca geriye, geçmişe bakıyor... Özel kesime yol göstericilikte de sınıfta kalmış durumda.
- Varılan sonuç apaçık ortada: Çağın mimarisini yansıtmaktan uzak, geçmiş yüzyıllardan alıntılarla yüklü, özentili, kopyacı mimarlık fukarası yapı örnekleri... Adliye sarayları, okullar gibi kamu yapıları, kimi TOKİ konutları... Devlet destekli camiler de öyle...

Yaratıcılığı, yeniliği, çağdaşlığı dışlayıp eskiyi taklitle yetinmek ülkemize yakışmıyor. Geriye dönük özentiler ne yazık ki kısmen bazı özel kesim yapılarına da yansımaya başladı.

Sorabilirsiniz: "Ülkede iyi mimarlık örnekleri yok mu?" Elbette var, ama onlar da bu kargaşa içinde kaybolup gidiyor.

Bu kargaşa ortamında yalnızca harcanan paraya, yitirilen arsalarla değil, ülke mimarlığına da yazık! Gelecek kuşaklar, kendilerine bugünden kalacak çağdışı mimarlık mirası karşısında, çağımızı hiç yaşamamış sayacaklar.

www.doganhasol.net / @DoganHasol